

**МОНІТОРИНГ ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧАМИ
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ
БІОЛОГІЯ
ПЕРШОГО РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ (БАКАЛАВР)
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 091 БІОЛОГІЯ В
УМАНСЬКОМУ НУС У 2020/2021 Н.Р.**

Орієнтація Уманського НУС на студента, як споживача освітніх послуг, в системі управління якістю освітнього процесу означає, по-перше, визначення ступеня задоволеності здобувачів вищої освіти організацією навчально-виховного процесу, по-друге, така оцінка необхідна для коригування дій в освітніх процесах шляхом внесення змін в освітні програми, управління, організацію та технології навчання. Отож, мета анкетування – моніторинг задоволеності студентів наданням освітніх послуг.

Моніторинг задоволеності здобувачів вищої освіти проводився шляхом on-line опитування. Учасники анкетування – студенти денної форми навчання, які навчаються за ступенем вищої освіти бакалавр. Всього опитано 34 студенти по спеціальності 091 «Біологія».

На запитання «Як Ви оцінюєте рівень якості надання освітніх послуг Уманським НУС?» 70,6% респондентів із числа опитаних здобувачів вищої освіти зазначили – високо, 11,8% – достатньо, 17,6% – задовільно.

82,4% учасників опитування задоволені тим, що навчаються на обраній спеціальності, 17,6% задоволені частково.

На запитання анкети «Які проблеми, на Вашу думку, найбільшою мірою ускладнюють навчання за обраною спеціальністю?» здобувачам пропонувалось обрати відповідь із наступного переліку (кількість варіантів вибору не обмежувалася): необхідність поєднувати навчання і роботу; особиста неорганізованість; надмірний обсяг навчального навантаження; незручний розклад; відсутність такту і педагогічної майстерності при викладанні окремих дисциплін; відсутність перспектив працевлаштування; вплив з боку інших студентів; недостатнє забезпечення навчально-методичною літературою та власне розчарування в обраній спеціальності. Узагальнені результати відображені у таблиці 1.

За результатами опитування здобувачів третього рівня вищої освіти першу позицію посіла наступна проблема – це необхідність поєднувати навчання і роботу (відзначили 47,1% опитаних), другу позицію практично розділили:

надмірний обсяг навчального навантаження (17,6%) особиста неорганізованість (23,5%) і незручний розклад (5,9%).

Таблиця 1

Які проблеми найбільшою мірою ускладнюють навчання, на думку опитаних здобувачів

Перелік проблем	Кількість здобувачів	Відсоток
Необхідність поєднувати навчання і роботу	8	47,1
Особиста неорганізованість	4	23,5
Надмірний обсяг навчального навантаження	6	17,6
Незручний розклад	3	5,9
Відсутність такту педагогічної майстерності при викладанні окремих дисциплін	1	5,9
Відсутність перспектив працевлаштування		
Вплив з боку інших студентів, що перешкоджають прояву Ваших здібностей під час навчальних занять		
Недостатнє забезпечення навчально-методичною літературою		
Власне розчарування в обраній спеціальності		

На наступні запитання анкети «Чи знаєте Ви, що Ваше навчання відбувається у відповідності до затвердженої освітньої програми?» та «Чи ознайомлені Ви з цілями та змістом освітньої програми» всі опитувані відповіли «Так» і 3 студенти «Ні».

Позитивним моментом є те, що 82,4% респондентів знають про основний документ, який регламентує процес їх навчання, та ознайомлені з цілями та змістом освітньої програми і те, що структура освітньої програми відповідає їхнім очікуванням.

Здобувачі вищої освіти оцінювали ефективність методів і методики викладання навчальних дисциплін за обраною спеціальністю, а також рівень стимулювання їх до самоосвіти й науково-дослідницької діяльності. Узагальнені відповіді представлені у табл. 2 та табл. 3.

Таблиця 2

Оцінка здобувачами вищої освіти ефективності методів і методики викладання і навчання, які застосовуються в освітній програмі

Варіанти відповіді	Результати опитування
Висока	11 осіб (64,7%)
Середня	6 осіб (35,2%)
Низька	

Таблиця 3

Рівень стимулювання здобувачів вищої освіти до самоосвіти й науково-дослідницької діяльності за освітньою програмою

Варіанти відповіді	Результати опитування
Високий	11 осіб (64,7%)
Достатній	3 особи (17,6%)
Задовільний	3 особи (17,6%)
Незадовільний	

Як свідчать результати опитування всі здобувачі задоволені ефективністю методів викладання і навчання та рівнем стимулювання до самоосвіти.

Оскільки структура освітньої програми за спеціальністю біологія передбачає індивідуальний вибір здобувачами навчальних дисциплін, 100% опитаних респондентів підтвердили реалізовану ними можливість самостійного обрання навчальних дисциплін для подальшого вивчення з метою формування індивідуальної освітньої траєкторії.

На питання «Чи усі дисципліни, що викладаються, необхідні для Вашої професійної діяльності?», 47,1% відповіли «Так» і 47,1% «Частково» і 5,9% відповіли «Ні».

Блок запитань щодо якості освітнього процесу дозволяє визначити рівень задоволення здобувачів вищої освіти якістю викладанням дисциплін та системою оцінювання.

Відповідаючи на запитання з приводу видів аудиторних занять, які переважають у студентів, 58,8% опитаних відзначили лекції, 29,4% – практичні заняття та 11,8% – лабораторні заняття.

Респондентам було запропоновано визначити результативність залучення професіоналів-практиків, експертів та представників роботодавців до складання окремих освітніх компонентів та організації освітнього процесу за спеціальностями. Отримані за результатами анкетування дані дозволяють визначити, що всі здобувачі (88,2%) бажають переймати досвід професіоналів-практиків безпосередньо в навчальному процесі, (11,8%) важко відповісти.

Також здобувачам вищої освіти було запропоновано вказати, яким чином вони дізнаються про форми контролю, порядок і критерії оцінювання під час вивчення навчальних дисциплін.

Процедури забезпечення якості оцінювання передбачають попереднє ознайомлення студентів з існуючими методами оцінювання, критеріями виставлення оцінок, які оприлюднені і знаходяться у відкритому доступі (зокрема на веб-сайті університету). Дані, отримані за результатами анкетування, свідчать, що у переважній більшості (76,5%) викладачів пояснюють студентам методи і критерії оцінювання на початку вивчення курсу.

З поміж всіх наявних способів контролю знань при проведенні екзамену 52,9% опитаних здобувачів вищої освіти найбільш об'єктивним вважають електронне тестування, 23,6% – комбінацію екзаменаційних питань і тестових завдань, 23,5% – співбесіду.

Важливо відзначити достатній рівень чинної системи оцінювання результатів навчання студентів університету. На запитання «Чи об'єктивна, на Вашу думку, чинна система оцінювання результатів навчання студентів в університеті?» 70,6% опитаних здобувачів відповіли ствердно, 29,4% вважають чинну систему частково об'єктивною.

Щодо запитання «Чи є у Вас можливість, при потребі, оскарження процедури проведення та результатів контрольних заходів?» більшість опитаних (76,5%) відповіли «Так», 23,5% – не знають про таку можливість, або у них не виникала необхідність оскарження.

Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дає можливість здобути компетентності, потрібні для подальшої професійної діяльності. Опитування здобувачів з цього питання показує достатній рівень обсягу практичної підготовки (на це вказали 76,5% респондентів), частково задоволені обсягом практики – 17,6% опитаних і 1 студент (5,9%) незадоволений обсягом практики.

Результати опитування продемонстрували також (70,6%) високу частку задоволеності здобувачами вищої освіти тими фаховими компетентностями, які вони здобули та/або розвинули під час практичної підготовки.

Адміністрація Університету приділяє особливу увагу якості навчальних ресурсів та відповідає за забезпечення ефективної й безперебійної роботи комп'ютерної та мережевої інфраструктури, інформаційних сервісів Уманського НУС та їх розвиток у відповідності до вимог користувачів.

Здобувачі вищої освіти оцінювали також доступність та якісний рівень підручників, методичних вказівок, конспектів лекцій в електронній та друкованій

формах; комп'ютерне забезпечення освітнього процесу. Узагальнені результати опитування представлені у табл. 4 та табл. 5.

Таблиця 4

Доступність здобувачам вищої освіти підручників, методичних вказівок, конспектів лекцій в електронній та друкованій формах

Варіанти відповіді	Результати опитування
Так	15 осіб (88,2%)
Частково	2 особи (11,8%)
Ні	
Важко відповісти	

Таблиця 5

Рівень відповідності освітнім потребам комп'ютерного забезпечення освітнього процесу в Уманському НУС

Варіанти відповіді	Результати опитування
Так	12 осіб (70,6%)
Частково	5 осіб (29,4%)
Ні	
Важко відповісти	

Університет популяризує академічну доброчесність та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності. Відповідно на запитання «Чи ознайомлені Ви із принципами академічної доброчесності?» 64,7% опитаних відповіли, що ознайомлені з принципами академічної доброчесності, 17,6% – частково і 2 студенти відповіли «Ні».

На запитання «Яким чином популяризується академічна доброчесність в Уманському НУС?» 47,1% здобувачів відповіли «роз'яснювальною роботою серед студентів та викладачів», 41,2% – проведенням семінарів тренінгів і 2 студента (11,8%) сказали, що їм важко відповісти на це питання.

За результатами опитування можна зробити висновок, що, на думку опитуваних студентів, спостерігається тенденція покращення ситуації стосовно проявів академічної недоброчесності. 64,7% студентів із загальної кількості опитаних стверджують, що під час навчання в Університеті не зустрічались із проявами недоброчесності, 29,4% стикалися з списуванням і ще 5,9% із академічним плагіатом.

Здобувачам вищої освіти було запропоновано визначити із перерахованих варіантів, які санкції щодо студентів можуть бути доцільними у разі виявлення і доведення академічної недоброчесності.

Варіант повторного проходження оцінювання (залік, іспит, контрольна робота) отримав найвищий відсоток (82,0%).

Під час опитування здобувачів вищої освіти було важливо проаналізувати їх потреби та інтереси. За результатами анкетування щодо безпечності освітнього середовища для життя і здоров'я студентів, їх соціальної підтримки Університетом можна зробити висновок, що відповідні послуги надаються на високому рівні і задовольняють більшість студентів.

За результатами опитування перші три позиції для створення безпечного освітнього середовища для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти належать заклади громадського харчування (їдальня, буфет, кафе) (41,2%), наявності медичного обслуговування (23,5%), (23,5%) допомога психолога та (11,8%) розвиток фізичного виховання та спорту.

При проведенні анкетування досліджувалась також наявність процесів, що підтримують студентів під час навчання, якщо у них виникають труднощі чи проблеми.

76,5% опитаних здобувачів вищої освіти задоволені рівнем організації роботи студентського самоврядування в Уманському НУС, 23,5% – задоволені частково.

41,2% здобувачів беруть участь в цих заходах, 41,2% беруть частково і 3 студента (17,6%) ніколи не приймали участі у цих заходах.

За результатами анкетування лише 25,0% опитаних здобувачів брали участь у програмах міжнародної академічної мобільності, 75,0% – не бажали, або не мали такої можливості. З перерахованих проблем, які виникають при бажанні брати участь у міжнародному обміні чи стажуванні, 94,1% здобувачів вказали на невелику кількість місць за програмами міжнародної академічної мобільності, 5,9% – недостатню кількість пропозицій закордонних вузів- партнерів.

Варто пам'ятати той факт, що задоволеність студентів якістю освітнього процесу в цілому та якістю освітніх програм, зокрема, є основним із основних факторів.

На запитання «Що, на Вашу думку, слід змінити в освітній програмі для Вашої спеціальності?» (47,8%) із загальної кількості опитаних відповіли, що нічого не слід змінювати і їх все влаштовує. Інша частина респондентів мала окремі пропозиції і зауваження для поліпшення якості навчання та викладання за освітніми програмами:

- збільшити кількість лабораторно-практичних занять;
- більше семінарів-тренінгів;
- збільшити кількість вибіркових дисциплін;
- додати лекції людей з виробництва;
- більше практики і тільки очне навчання;
- очне, а не дистанційне навчання.

На думку здобувачів вищої освіти не всі дисципліни, що вивчаються, необхідні для їх професійної діяльності, тому метою вільного вибору дисциплін є забезпечення якісної студентоорієнтованої підготовки, яка в майбутньому дозволить випускникам працевлаштуватись.

Результати проведеного анкетування дозволяють керівництву Університету більш раціонально підійти до питань удосконалення навчально-методичного супроводу освітнього процесу.

Загальні висновки та рекомендації

1. Зважаючи на усе вищезазначене, можна зробити загальний висновок – освітні послуги для здобувачів першого рівня вищої освіти (бакалавр) за спеціальністю 091 Біологія в Університеті надаються на достатньо високому рівні і задовольняють більшість студентів-отримувачів послуг.

2. Позитивним моментом є те, що 82,4% опитаних здобувачів вищої освіти ознайомлені з цілями та змістом освітньої програми і що структура освітньої програми відповідає їхнім очікуванням.

3. Серед проблем, які найбільшою мірою ускладнюють навчання, на думку опитаних, є особиста неорганізованість (23,5%).

4. Варто відмітити високий рівень (70,6%) чинної системи об'єктивного оцінювання результатів навчання студентів за спеціальністю біологія.

5. 100,0% опитаних здобувачів підтвердили реалізовану можливість самостійного обрання навчальних дисциплін для подальшого вивчення.

6. Опитування здобувачів щодо практичної підготовки показало достатній рівень її обсягу: 76,5% респондентів повністю задоволені здобутими та/або

розвиненими компетентностями під час практичної підготовки, частково задоволені – 17,6% опитаних.

7. Більшість опитаних задоволені якістю і доступністю підручників, методичних вказівок, лекцій та комп'ютерним забезпеченням освітнього процесу.

8. 64,7% студентів із загальної кількості опитаних стверджують, що під час навчання в Університеті не зустрічались із проявами недоброчесності, 29,4% стикалися з списуванням і ще 5,9% із академічним плагіатом.

9. За результатами анкетування щодо безпечності освітнього середовища для життя і здоров'я студентів, їх соціальної підтримки Університетом можна зробити висновок, що відповідні послуги надаються на високому рівні і задовольняють більшість здобувачів.

З метою удосконалення та підвищення рівня освітніх послуг, які надає Університет пропонується вжити наступних заходів:

1. Проводити опитування здобувачів першого рівня вищої освіти (бакалавр) за спеціальністю 091 біологія щодо задоволеності освітніми програмами та якістю надання освітніх послуг щорічно. Відстежувати позитивну динаміку та виявляти слабкі чи проблемні зони з метою вжиття своєчасних заходів.

2. Деканатам, викладачам факультетів своєчасно знайомити здобувачів вищої освіти із цілями та змістом освітньої програми.

3. Систематично приймати участь у методичних семінарах по інноваційних методах навчання та викладання.

4. Науково-педагогічним працівникам практикувати сучасні активні форми роботи (майстер-класи, навчальні дискусії, мозковий штурм, тренінги, ділові ігри, вирішення ситуаційних завдань тощо). Обов'язково включати різні форми проведення навчальних занять при викладанні освітніх компонентів усіх освітніх програм.

5. Для проведення аудиторних та позааудиторних занять залучати професіоналів-практиків та експертів із біології.

6. Проводити моніторинг якості організації вибору навчальних дисциплін для формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів вищої освіти. При

перегляді освітньої програми та навчального плану розширювати перелік вибіркових дисциплін фахової підготовки.

7. Гаранту освітньої програми Біологія і керівництву факультету при перегляді освітньої програми враховувати пропозиції здобувачів вищої освіти для поліпшення якості навчання та викладання в Університеті.

8. Розширювати міжнародну академічну мобільність, активізувати співпрацю з іншими навчальними закладами для обміну досвідом.